

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE TEOLOGIE REFORMATĂ ȘI MUZICĂ

ȘCOALA DOCTORALĂ ECUMENE

TEZĂ DE DOCTORAT

ABSTRACT

CRIZA PASTORALĂ ȘI CRIZA DE IDENTITATE ÎN VIAȚA
PREOȚILOR GRECO-CATOLICI ACTIVI ÎN SERVICIUL DE
AJUTOR

TEZĂ DE DOCTORAT

Coordonator științific:

Prof. Univ. Dr. Lészai Lehel

Doctorand:

Makkai László

Cluj-Napoca

2024

Sumarul tezei de doctorat

Conținut

Cuvinte cheie

Introducere

Scopul cercetării

Structura tezei

Ipoteza cercetării

Concluzii

Bibliografie

Conținut

Prefață 6

Introducere 8

1 Fundamentare teoretică 10

1.1 Conceptualizarea teologiei crizei 10

1.1.1. Introducere 10

1.1.2 Învățăturile biblice despre criză 10

1.1.3 Sacramentul peninței ca remediu pentru persoana în criză 13

1.1.4 O reflecție "emausiană" asupra omului în criză 15

1.1.5 Călătoria interioară a Bisericii Răsăritene - "Rugăciunea lui Isus" - ca o călătorie interioară de reflecție 19

1.1.6 Abordarea crizei prin prisma punctului focal al credinței 19

1.1.7 Concluzie 20

1.2 Analiza literaturii relevante 22

1.2.1 Fundamentele psihologiei crizei 22

1.2.2 O scurtă prezentare generală a dezvoltării psihologiei crizei 24

1.2.3 Etapele crizei conform modelului lui Selye 26

1.2.4 Impactul psihologic al crizei cronice 34

1.2.5 Caracteristicile individuale ale traseului spre criză 34

1.2.6 Grupuri de simptome fiziologice ale crizelor 36

1.2.7 Tipuri de crize 37

1.2.8 O perspectivă psihologică pastorală asupra crizei 38

1.2.9 Criza spirituală în viața duhovnicilor 40

1.2.10 Autocunoaștere și spiritualitate 45

1.2.11 Etapele și consecințele concrete ale strategiilor de coping 46

1.2.12 Concluzie 50

1.3 Fundamentele psihologice ale vieții preoților/duhovnicilor în slujire 52

1.3.1 Introducere 52

1.3.2 Esența vocației preoțești în contextul fundamentelor biblice 53

1.3.3 Caracteristicile spiritualității preoțești 57

- 1.3.4 Riscuri și zone critice în dezvoltarea identității preoțești 59
- 1.3.5 Aptitudinea pentru vocația pastorală în lumina discernământului vocațional 63
- 1.3.6 O perspectivă asupra situației bisericilor romano-catolice și greco-catolice din Ungaria 80
- 1.3.7 Situația clerului greco-catolic din Ungaria 82
- 1.3.8 Exemple pozitive de activitate pastorală eficientă 82
- 1.3.9 Concluzie 86
- 1.4. Formarea identității preoțești/pastorale în lumina provocărilor vremurilor actuale 87
 - 1.4.1 Introducere 87
 - 1.4.2 Rolul unei identități fundamentate în adolescență în dezvoltarea sănătoasă a vieții pastorale 87
 - 1.4.3 Patru forme de criză de identitate 89
 - 1.4.4.4 Concluzie 93
- 1.5 Identitate și credință 95
 - 1.5.1 Introducere 95
 - 1.5.2 Fenomenologia teologiei protestante 96
 - 1.5.3 Problemele adolescenților în termeni de credință și criză de identitate 98
 - 1.5.3.1 Simptomele crizei adolescenței 98
 - 1.5.3.2 Mecanismele adolescenței 100
 - 1.5.4 Crizele tânărului adult în contextul credinței și al identității 104
 - 1.5.5 Concluzie 110
- 1.6 Crizele care afectează clerul 111
 - 1.6.1 Situații de viață generatoare de crize pentru duhovnici 111
 - 1.6.2 Posibilități de a face față cu succes crizelor în slujirea pastorală 113
 - 1.6.3 Niveluri diferențiate în căutarea soluțiilor de criză 115
 - 1.6.4 Criza vocațională și definiția ei 118
- 1.7 Definierea și semnificația sindromului de epuizare și a stresului în vocația clericală 121
 - 1.7.1 Introducere 121
 - 1.7.2 Apariția burnout-ului ca un complex de simptome în etapele carierei duhovnicești 122
 - 1.7.3 Etapele burnout-ului în relevanța literaturii de specialitate 130

- 1.7.4 Relația dintre burnout și mecanismele de coping 133
- 1.7.5 Rolul și manifestările concrete ale stresului în vocația pastorală 133
- 1.7.6 Apariția și definițiile conceptuale ale stresului ca fenomen 135
- 1.7.7 Impactul stresului asupra organismului 138
- 1.7.8 Sindromul de adaptare al lui Selye 139
- 1.7.9 Relația dintre burnout și stres 141
- 1.7.10 Stresul în viața duhovnicilor 141
- 1.7.11 Concluzie 142
- 2 Crize potențiale care afectează căsătoriile între soți practicanți ai vocației duhovnicești și mecanisme de rezolvare a acestora 144
- 2.1 Introducere 144
- 2.2 Căsătoria în contextul teologiei 148
- 2.2.1 Învățătura despre căsătorie în bisericile romano-catolice și greco-catolice 150
- 2.2.2 Educația matrimonială ca prioritate în învățătura despre logodnă 151
- 2.2.3 Etapele căsătoriei sacramentale 154
- 2.2.4 Conferința Episcopală Catolică Maghiară: pentru familii mai fericite. 155
- 2.2.5 Învățătura Bisericii Orientale despre căsătoria sacramentală 157
- 2.2.6 Schimbarea etapei ciclului vieții în familie 159
- 2.2.6.1 Conflictele de rol ale unui tânăr cuplu căsătorit 159
- 2.2.6.2 Crize în familia cu un copil mic 159
- 2.2.6.3 Provocările unei familii cu un copil de vârstă școlară 160
- 2.2.6.4 Conflictele permanente ale unei familii cu copii adolescenți 161
- 2.2.6.5 Crizele de identitate ale unei familii care se desparte de un tânăr adult 161
- 2.2.6.6. Probleme ale crizei de la mijlocul vieții 162
- 2.2.6.7 Începutul ultimei faze a vieții 162
- 2.2.7 Duhovnicul și familia sa în contextul ciclului de viață 163
- 3 Dezvoltarea credinței în perspectiva identității preoțești/duhovnicești 164
- 3.1. Introducere 164
- 3.2 Etapele dezvoltării credinței 166
- 3.2.1 James W. Fowler: Etapele dezvoltării credinței 166

- 3.2.2 Dezvoltarea credinței după Richard Niebuhr 169
- 3.2.3 Dezvoltarea credinței după călugărul iezuit Ferenc Jálies 170
- 3.2.4 Corelația dintre diferitele etape ale dezvoltării credinței cu etapele revelației 172
- 3.3 Conceptul de credință în Scripturi 176
 - 3.3.1 Credința în Vechiul Testament 176
 - 3.3.1.1. Credința în contextul poveștii lui Avraam 178
 - 3.3.1.2 Credința lui Moise și a profetilor 178
 - 3.3.2. Credința omului din Noul Testament ca urmaș al lui Iisus Hristos 179
 - 3.3.2.1 Credința conform Noului Testament 179
 - 3.3.2.2 Credința comunității postpascale: Faptele Apostolilor 180
 - 3.3.2.3 Sfântul Apostol Pavel este apostolul "credinței" 180
 - 3.3.2.4 Sfântul Apostol Ioan 180
 - 3.3.3.3 Lumea mitică infantilă a credinței ca perioadă primitivă de dezvoltare a credinței 182
- 3.3.4 Concluzie 187

4 PREZENTAREA STUDIULUI 189

- 4.1 Introducere 189
- 4.2 Teze 190
 - 4.2.1 Justificarea tezelor 190
 - 4.2.2 Ipoteze ale tezelor 190
 - 4.2.3 Prezentarea studiului 191
 - 4.2.4 Prezentare generală a interviurilor 194
 - 4.2.5 Influența studiilor teologice în formarea identității pastorale 195
 - 4.2.6 Sinteza opiniilor duhovnicilor protestanți despre studiile teologice 197
 - 4.2.7 Rezumat al opiniilor clericilor catolici cu privire la studiile teologice 198
 - 4.2.8 Formarea primilor ani de slujire în lumina identității pastorale 202
 - 4.2.9 Comparație între crizele din profesiile de ajutorare 206
- 4.3 Impresiile indirecte ale căsătoriilor dintre persoane, care exercită vocația duhovnicească conform cercetării aplicate 213
 - 4.3.1 Crizele căsătoriei în viața duhovnicului în relevanța acestei teze 220
 - 4.3.2 Rolul parentalității în căsniciile persoanelor care exercită vocația duhovnicească 222

4.3.3	Disfuncționalitatea căsătoriei în viața duhovnicilor cu familii	224
4.3.4	Trăsături caracteristice ale căsniciilor duhovnicilor	227
4.3.5	Conflicte latente în căsătoriile duhovnicilor: partea reformată	228
4.3.6	Conflicte latente în căsătoriile duhovnicilor: partea greco-catolică	229
4.3.7	Experiențe de funcționare adaptivă a căsătoriilor persoanelor care exercită vocația duhovnicească	231
5	POȘIBILITĂȚI ȘI CĂI DE IEȘIRE DIN CRIZĂ	238
5.1	Prezentarea unor modele de ajutorare a persoanelor care exercită vocația duhovnicească	242
5.1.1	Prezentarea modelului Minnesota	242
5.1.2	Un program complex bazat pe modelul Guest House	248
5.2	Program practic de prevenire pentru salvarea căsătoriilor duhovnicești	251
5.2.1	Program de pregătire pentru căsătorie pentru studenții la teologie	252
5.2.2.2	Formare pastorală, întâlniri de rugăciune, zile tematice	253
5.2.3	Vizite protopopiale	254
5.2.4	Consiliul femeilor preotese	255
5.2.5	Vizite regulate și urmărire în viața tinerilor duhovnici	256
5.2.6	Înființarea Casei Grecești "Menta"	257
6	EVALUAREA IPOTEZELOR	259
7	REZUMAT	266
8	Rezumat	268
	Bibliografie	270
	Documente bisericesti	287
	Anexe	289
	Recunoștințe	340

SURSE

Psihologie pastorală, criză, identitate, vocație, credință, căsătorie, spiritualitate, formare, adecvare.

INTRODUCERE

Psihologia crizei nu este o disciplină separată în cadrul științelor psihologice, dar s-a dezvoltat în ultimii treizeci de ani într-o disciplină importantă care afectează viața de zi cu zi și modelează întreaga persoană.

În teza mea, mă concentrez în mod special asupra acestui fenomen psihologic, oferind o perspectivă asupra proceselor psihologice care pot fi distructive pentru denaturarea mentală a personalităților profesionale. După cunoștințele mele, în ultimii zece ani au existat o serie de studii și teze pe teme similare, explorând efectele psihologice resimțite în exercitarea profesiei, cum ar fi epuizarea, traumele, varii simptome și chiar incluzând o evaluare a sănătății mentale generale.

Domeniul meu special este criza și cercetarea acesteia asupra vieții duhovnicilor. Am realizat peste o sută de interviuri nu doar cu pastorii greco-catolici. Clerul este supus unei mari tensiuni spirituale în lumea de astăzi. Presiunea constantă de a se conforma, sarcinile nesfârșite, triangularea în comunități, gestionarea defectuoasă a conflictelor, pot fi urmărite în mod semnificativ în lumea reprimată, inconștientă a individului.

În cercetarea mea, scopul meu principal nu este doar să scriu despre posibilitățile de a intra în criză - cu o perspectivă națională și internațională -, ci și să ofer soluții și sugestii, fie pentru o dieceză, fie pentru anumite persoane.

Prin această lucrare, aș dori să fac primul pas, ca preot greco-catolic, pentru a explora acest domeniu, care a fost foarte puțin abordat până acum, și pentru a putea oferi o posibilitate de ajutor acolo unde va fi nevoie.

SCOPUL CERCETĂRII

Scopul principal al tezei mele a fost acela de a descrie crizele cu care se confruntă duhovnicii/preoții și să explorez cu ajutorul cui ies aceste persoane din aceste crize. Duhovnicii caută rar sau cu greu ajutor, în general de la liderii bisericii, deoarece consideră că semnalarea este o manifestare de slăbiciune sau de ineptie. Chiar și în timpul studiilor de teologie, strategia de coping cooperant nu a fost soluția, ci a funcționat identificarea și rezolvarea individuală a problemelor. Singura modalitate de a face față era așteptată de către conducerea bisericii să fie sacramentul peninței, care s-ar putea să nu fie în măsură să ofere un ajutor adecvat și complet într-o criză.

Angajamentul meu față de această problemă este incontestabil, deoarece doresc să schimb mentalitatea conform căreia ne putem baza doar pe noi înșine pentru orice. Doresc să îi fac pe duhovnicii aflați în criză să conștientizeze direcțiile de urmat pentru ca, cu ajutorul unui profesionist, să poată găsi soluții reale de gestionare a crizelor, atât în vocația lor, cât și în viața privată. Domeniul principal pentru acest program ar trebui să fie în învățământul seminarial, unde putem deja să-i învățăm pe studenții teologi să colaboreze cu alți profesioniști care oferă ajutor (psiholog, psihiatru, terapeut familial, medic). Scopul nostru este de a schimba atitudini care pot ajuta la dezvoltarea abilităților de rezolvare a problemelor în conformitate cu realitățile lumii moderne. În lumina acestor idei și premise mi-am formulat teza și, în urma cercetărilor mele, aș dori să dovedesc afirmațiile sau contrariul lor.

Aș dori să subliniez faptul că în Ungaria nu a fost elaborată nicio teză de o natură similară, așa că am încredere că propunerile mele și posibilele soluții pot fi explorate în continuare la nivel diecezan.

STRUCTURA LUCRĂRII

Partea 1. Teoria:

Termenul de criză nu se regăsește în mod concret în cărțile Vechiului Testament sau în Scripturile Noului Testament. Nu găsim nici sinonimele sale în Biblie, cum ar fi paroxismul sau recesiunea. Cu toate acestea, dacă privim viețile și luptele oamenilor din Biblie, putem observa că și poporul lui Dumnezeu a trecut prin traume spirituale grave și crize. Dar găsim în Biblie și conceptul de boală, care în sine poate fi văzut ca o criză, cu 169 de mențiuni. Biblia

menționează și oameni nevinovați care au suferit, cum ar fi Iosif (Gen. 47) sau profetul Ilie (1Regi), dar ar putea fi inclus și profetul Habacuc, care a suferit o agonie spirituală gravă din cauza poporului său (Habacuc pr.). Este esențial să menționăm povestea lui Iov dacă vrem să oferim din Biblie un exemplu de situație de criză.

Criză este un cuvânt grecesc care înseamnă decizie, punct de cotitură. Caplan definește termenul ca fiind o stare care apare atunci când o persoană, în urmărirea unor obiective importante în viață, se confruntă cu obstacole care nu pot fi depășite pentru o perioadă de timp prin metode normale de rezolvare a problemelor. În același timp, trebuie remarcat faptul că teologia a jucat un rol important în cercetarea crizelor. Caracteristica fundamentală a omului, scrie Hézsér, este aceea că el este în permanență în căutarea sensului existenței sale și este expus în permanență pericolului de a pierde sensul existenței pe care a găsit-o.

Criza este o luptă constantă care pune la încercare armonia noastră fizică și spirituală. Sentimentul de dezechilibru este aproape constant. Și pentru că evenimentele care declanșează o criză apar pe neașteptate în viața cuiva, este imposibil să fii pe deplin pregătit pentru ea. Evident, chiar dacă am putea să ne pregătim pentru ea, aceasta nu ne-ar proteja pe deplin de dezechilibru. Fiecare persoană se adaptează în mod diferit la crize: unii oameni reușesc să își regăsească echilibrul psihic după o boală gravă, iar alții pot fi îmbolnăviți de o criză care poate părea minoră pentru alții.

Partea a doua. Căsătoria în contextul teologiei.

În această secțiune, vor fi examinate căsătoria și pregătirea pentru căsătorie în general, analizând practica bisericilor istorice. În această perspectivă, este important să se remarce modelele de dezvoltare a familiei în care crizele din etapele vieții sunt, de asemenea, abordate ca o posibilă soluție. Dacă privim căsătoria dintr-o perspectivă teologică sistematică, putem concluziona că aceasta a fost introdusă și binecuvântată de Dumnezeu ca fiind cea mai apropiată comunitate umană de viață. În a șasea zi a săptămânii creației, Dumnezeu însuși a celebrat prima ceremonie de nuntă, unind primul bărbat și prima femeie ca parteneri egali.

Duhovnicul și familia sa ocupă o poziție privilegiată în cadrul comunității în fiecare ciclu de viață, deoarece sunt adesea considerați "modelul de viață familială", iar acțiunile și relațiile lor sunt, prin urmare, o sursă de identificare pentru ceilalți. Acest rol este cu siguranță onorabil, dar poate sta la baza unei crize în viața de zi cu zi. Acest lucru se datorează faptului că viața de familie trăită în fața celorlalți este vulnerabilă la presiunea de a se conforma unor așteptări externe, adesea nerealiste. Comunitatea se poate aștepta ca duhovnicul să fie un soț bun, un tată și o resursă stabilă; soția să fie o mamă bună, un soț devotat și o gospodină atentă, care să crească copii inteligenți și respectuoși. Acest ideal nu include problemele, conflictele sau chiar trăsăturile speciale de personalitate care ar putea fi altfel prezente în mod natural în viața familiei.

Partea a treia. Dezvoltarea credinței în perspectiva identității pastorale.

Credința este un fenomen care aparține umanității noastre. Toate ființele umane cred în ceva, în cineva. În Vechiul Testament, credința este un răspuns uman la loialitatea lui Dumnezeu, care trebuie să treacă de la acceptarea pasivă a cuvântului lui Dumnezeu la ascultarea activă. În Noul Testament, în Sinoptici, credința este folosită cel mai adesea în relatările despre vindecări și alte evenimente miraculoase ca o putere care face posibilă minunile. În Evanghelia lui Ioan, însă, credința care depășește viziunea trupească și efectele imediate, tangibile, este declarată în mod clar ca fiind de un ordin superior. Vederea poate fi un prilej pentru credință, dar Toma, care a crezut pentru că a văzut, este mai puțin desăvârșit decât cei care cred fără să vadă. (Ioan 20,29) Există, de asemenea, o tensiune între activitate și pasivitate în întreaga Scriptură. Semnul credinței filiale este încrederea necondiționată, chiar și fără ca copilul să exprime o putere de acțiune independentă. Numai credința matură poate integra faptul că mântuirea este har, dar ea necesită și o acțiune fidelă, care izvorăște din credință. Doar credința matură poate concepe credința ca fiind pasivitate, dar în același timp și ascultare activă, și că fără acțiune aceasta este moartă. Pocăința printr-o credință care nu implică o disponibilitate activă de a-L primi pe Mântuitor și de a trăi conform Evangheliei, nu este posibilă.

În cele din urmă, dacă ne uităm la psihologia contemporană a societății, trebuie să concluzionăm că aceasta dă semne de regres la credința copilărească a omului adult, pe măsură ce acesta începe să se scufunde înapoi în formele religioase mai primitive ale umanității, cum

ar fi lumea miturilor, multe dintre acestea fiind recognoscibile în literatura New Age. Prin urmare, a trăi în cadrul bisericii are un mare avantaj: se poate trăi la sursa pură în mijlocul unei societăți europene de decadentă religioasă cu credințe confuze.

Partea a patra. Prezentarea studiului.

Cercetarea mea de față s-a desfășurat între 2007 și 2020 cu scopul de a aduna informații de primă mână despre problemele și luptele zilnice ale duhovnicilor. Încă din primele etape ale cercetării mele, m-am confruntat cu faptul că colegii mei erau reticenți în a-mi împărtăși experiențele și crizele lor de viață, în ciuda faptului că sunt unul dintre ei. Se temeau că voi împărtăși informațiile primite de la ei cu liderii bisericii lor, deși îi asiguraseram de confidențialitate deplină în toate cazurile. Prin urmare, nu este o coincidență faptul că în Ungaria nu a fost efectuată nicio cercetare exploratorie pe această temă. După părerea mea, este nevoie ca persoanele aparținând clerului să aibă o cunoaștere mai largă a psihologiei și să încorporeze în viața și practica de zi cu zi rezultatele sale bazate pe date empirice.

În cadrul studiului, am întrebat sub formă de interviu 100 de preoți/pastori/duhovnici/femei preoți, aflați în activitate, despre problemele cu care s-au confruntat la începutul vieții lor preoțești. Persoanele intervievate își începuseră slujirea cu cel mult 15 ani în urmă, adică sunt deja preoți ai secolului XXI. Distribuția pe sexe a fost următoarea: 96 de preoți de sex masculin și 4 preoți de sex feminin. Dintre aceștia, 70 sunt greco-catolici, 10 reformați, 5 luterani, 11 romano-catolici, 2 adventiști și 2 baptiști. Cu excepția preoților romano-catolici, toți cei intervievați erau căsătoriți la momentul interviului, astfel încât rezultatele privind crizele matrimoniale se referă la 88 de persoane.

Partea a 5-a. Opțiuni și găsirea unei căi de ieșire din criză.

În teza mea, am încercat să ofer o soluție pentru persoanele căsătorite aflate în criză după stabilirea diagnosticului. Cu o paletă largă de instrumente, aceasta ar putea deveni chiar un program diecezan complex, întrucât personalitatea duhovnicului este cea mai importantă în acest context.

Așa cum un preot nu poate fi un soț și un tată rău în ochii enoriașilor săi, nu poate fi un preot lipsit de credibilitate în ochii familiei sale. Printr-un echilibru între cele două se întemeiază o căsnicie bună și o slujire onestă. Un duhovnic trebuie să fie atent la comunitatea sa, deoarece sarcina sa principală, cea mai importantă misiune a activității sale pastorale, este de a-i conduce pe cei care i-au fost încredințați spre Împărăția lui Dumnezeu. Același lucru este valabil și

pentru familia sa, întrucât principala congregație a unui duhovnic este familia sa. Cu toate acestea, el trebuie să participe la dezvoltarea copiilor săi (a se vedea teoria lui Erikson privind dezvoltarea psihosocială), fiind în același timp prezent pentru împlinirea spirituală, intelectuală și vocațională a soției sale.

În 2012, Consiliul de criză a fost înființat în Dieceza de Hajdúdorog. Atribuțiile acestui consiliu acoperă trei domenii (rezultat al cercetării proprii):

1. înființarea și funcționarea unui sistem de seminar care să sprijine pregătirea candidaților preoți pentru căsătorie; (preventiv)
2. activități și programe pentru sprijinirea și îngrijirea căsătoriilor dintre persoane aparținând clerului; (operațional)
3. ajutorarea persoanelor bisericești aflate în criză, cu implicarea unor profesioniști adecvați; (cooperativ)

IPOTEZA CERCETĂRII

Ipoteza 1:

Duhovnicii sunt mai puțin predispuși să apeleze la ajutor din partea altora, inclusiv de la rețeaua personală de contacte (rude, prieteni), cât și preoții colegi sau superiori (autoritatea diecezană).

Ipoteza 2:

În cazul în care duhovnicul însuși se află într-o situație de criză, el este, de asemenea, capabil să își îndeplinească îndatoririle profesionale și astfel încearcă să compenseze problemele personale.

Ipoteza 3:

Problemele și dificultățile în slujire ale duhovnicilor practicanți sunt similare cu cele ale altor persoane din profesiile de ajutor.

Ipoteza 4:

Duhovnicii au tendința de a încerca să se folosească de propriul profesionalism pentru a-și rezolva problemele spirituale.

REZUMAT

Pentru mine, a fost o experiență extraordinară să mă angajez în scrierea acestei lucrări, chiar dacă m-am confruntat cu multe dificultăți. Interviuurile au fost interesante și am fost onorat să mă implic activ în lansarea unui program. Cu toate acestea, consider că teza mea a fost una bine încheată, dar în procesul de redactare am întâlnit multe domenii noi de cercetare care pot oferi inspirație în continuare.

Primul este introducerea în Ungaria, după o lungă perioadă de pregătire, a modelului de carieră a profesorilor. În acest context, merită să ne gândim la dezvoltarea unui model de carieră pentru clerici, care ar putea oferi siguranță pentru duhovnici din momentul în care se angajează în vocația lor până la sfârșitul carierei. Există o mulțime de factori de luat în considerare, dar cred că un traseu de carieră previzibil ar putea să facă și mai atractivă bucuria vocației preoțești.

Toate aceste schimbări pot contribui în mare măsură la dezvoltarea pozitivă a personalității unui duhovnic, care va da roade nu numai în identitatea personală, ci și în viața de familie. Dacă duhovnicul se vede pe sine ca pe o persoană pregătită pentru vocația sa și care are posibilitatea de a se dezvolta profesional, va putea funcționa într-un mod mai echilibrat în viața de zi cu zi. El poate fi încrezător că slujirea pe care și-a asumat-o la chemarea lui Dumnezeu este slujirea pe care o face în măsura cunoștințelor și abilităților sale și că i se oferă posibilitatea de a o face cât mai bine. Acest lucru va avea ca rezultat un sentiment de încredere interioară, care include un sentiment de control, autoeficacitate și o stimă de sine pozitivă, care este esențială pentru menținerea sănătății mintale. Astfel, un duhovnic cu un sentiment mai puternic al valorii de sine se poate simți mai confortabil în relațiile sale sociale, poate avea o relație mai armonioasă cu soțul/soția și copiii și poate avea mai multă disponibilitate pentru prieteni, reducând astfel în mare măsură probabilitatea de aprofundare a crizelor.

LITERATURA DE SPECIALITATE FOLOSITĂ